ProvEnhance

Enhancing the provenance data of the collections of the Royal Museums of Fine Arts of Belgium (RMFAB) since 1933. Scientific study, digital valorization and narrative in context.

DUUR
01/02/2023 - 01/05/2027

BUDGET
676 442 €

PROJECT BESCHRIJVING

De studie van de herkomst van kunstwerken is steeds belangrijker geworden in Europa en de westerse wereld sinds de jaren 1990. Na de verklaringen van Washington, het Forum van Vilnius en Terezin, heeft België zo'n twintig jaar geleden de kwestie van de restitutie van de tijdens de Tweede Wereldoorlog van joden geroofde goederen onderzocht aan de hand van de toen beschikbare archiefbronnen (zie de verslagen van de Commissie Buysse). Sindsdien heeft ons land verschillende gevallen van teruggave behandeld (waaronder in 2022 "Bloemen" van Lovis Corinth uit de collectie van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België). Twintig jaar later zijn het internationale herkomstonderzoek en het maatschappelijke landschap echter geëvolueerd. Er zijn onder meer nieuwe bronnen en databanken beschikbaar geworden en er is een toenemend bewustzijn van de roofmechanismen, die verder reiken dan uitsluitend onder dwang geconfisqueerde of geplunderde kunst. Het betreft de vroege gedwongen verkopen rond 1933 en omvat uiteindelijk ook de zogenaamde "vluchtgoederen", d.w.z. objecten die in de (zogenaamd) veilige landen van ballingschap werden verkocht om in hun levensonderhoud te voorzien of om de visa van werknemers te betalen, enz. Het onderwerp vereist ook een hoge mate van transparantie in de keuzes en resultaten, en kan aanleiding geven tot bredere maatschappelijke debatten.

Het onderzoek zal gebruik maken van alle beschikbare bronnen (privé- en museumarchieven, veilingcatalogi, gespecialiseerde pers, oorlogs- / naoorlogse archieven in België en in het buitenland, gespecialiseerde databases, etc.) en toepasbare methoden van de Digital Humanities (linked data, netwerkanalyse, etc.) om de herkomstgegevens van de collecties van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België te verrijken en de nodige context te bieden door de studie van de actoren en praktijken van de kunstmarkt en de museuminstellingen in België tijdens de bezettingsperiode.

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, de nieuwe schuilplaats voor schilderijen, 1940-1945.
© KIK-IRPA, Brussels (Belgium), cliché B129263

ProvEnhance

Het project zal resulteren in twee doctoraatsthesissen, één over herkomstonderzoek rond de collecties van de Koninklijke Musea en de andere over de kunstmarkt tijdens de Tweede Wereldoorlog, alsook wetenschappelijke artikels over verwante onderwerpen. Enerzijds zullen er workshops worden georganiseerd met andere Belgische musea en actoren in herkomstonderzoek zoals universitaire docenten, veilinghuizen en internationale academische partners. Anderzijds zal (halverwege het project) een internationaal symposium gehouden worden.

Het project heeft ook tot doel de uitdagingen op het vlak van transparantie en maatschappelijke participatie aan te gaan door de onderzoeksresultaten te publiceren in de vorm van gestructureerde datasets voor de nationale en internationale onderzoeksgemeenschap, alsook deze zichtbaar te maken voor het bredere publiek. Dit zal niet alleen gebeuren via de catalogus van de collectie van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, maar bijvoorbeeld ook via thematische rondleidingen, publicaties op een publieke historische website (CegeSoma, https://www.belgiumwwii.be) en via andere kanalen zoals sociale media.

Een methodologische luik - waaronder bijvoorbeeld het opstellen van een bronnengids voor herkomstonderzoek in België, alsook aanbevelingen voor de publicatie van herkomstgegevens - moet ook andere culturele erfgoedinstellingen in België ten goede komen. De resultaten van het project kunnen ook de Belgische overheid ondersteunen bij het verstrekken van herkomstgegevens in geval van restitutieverzoeken en het communicatiebeleid van de FOD Economie voeden.

Het project zal steunen op de expertise van een sterke internationale wetenschappelijke gemeenschap, via partners in België en Berlijn, maar ook via bestaande professionele netwerken in herkomstonderzoek en onderzoek naar de kunstmarkt. Het project wil dus in de eerste plaats de reeds ontwikkelde internationale expertise in herkomstonderzoek (in termen van kennis, infrastructuur en methodologie) importeren, maar ook België positioneren als een content provider voor de internationale gemeenschap gespecialiseerd in herkomstonderzoek. Het zou ook kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van onderwijs in provenance-onderzoek aan Belgische universiteiten, zoals dat in het buitenland het geval is.

CONTACT INFORMATIE

Coördinator

Mevr. Ingrid Goddeeris / Mevr. Aude Alexandre
Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België (KMSKB)
ingrid.goddeeris@fine-arts-museum.be / aude.alexandre@fine-arts-museum.be

Partners

Prof. Anne-Sophie Radermecker / Prof. Kim Oosterlinck
Université libre de Bruxelles (ULB)
anne-sophie.radermecker@ulb.be / Kim.Oosterlinck@ulb.be

Dr. Dirk Luyten / Dr. Nico Wouters
Algemeen Rijksarchief (ARA) / CegeSoma
Dirk.Luyten@arch.be / Nico.Wouters@arch.be

Prof. Meike Hopp
Universität zu Köln / Deutsches Zentrum Kulturgutverluste, Magdeburg
Meike.Hopp@kulturgutverluste.de

Dr. Mattes Lammert
Universität Zürich
mattes.lammert@uzh.ch

LINKS

https://fine-arts-museum.be/en/research/research-projects/provenhance
email : provenance@fine-arts-museum.be